

A
ESİN.E
KIB
1967

SON HAVADIS

273

Kıbrıs dâvâmız ve bir hâtıra

Yazan: Emel ESİN

**FİKİR
MEYDANI**

«Berlin Muahedesinde (1878) İngiltere'ye şartlı olarak tevdi ettiğimiz adayı İngiltere 1914'de ilhak etmişti. Böylece bizim Kıbrıs üzerindeki haklarımız unutulmuştu..»

Kıbrıs dâvâmız ve bir hâtıra

Yazan: Emel ESİN

KASIM 1957'de, ilk defa olarak, Birleşmiş Milletler kubbesi altına, heyecan ile, girdim. İki asıra yakın bir zamandan beri kurulmasına gayret edilen milletler cemiyetinin mümessillerinin toplantısına şahid oluyordum. Bu meclisin hedefi, nisbi de olsa, milletler arası adalet mefhumunu kurmak ve insan haklarına müdafaa etmek idi.

Fakat, dinlediğim müzakere bende hayret ve teessür uyanırdı. Arka arkaya kürsüye gelen mümessiller haksızca memleketim hakkında konuşuyorlardı. Türkiye'nin Suriyeyi istilâya hazırlandığı gibi asılsız bir itham ileri sürülüyor ve hayâl mahsulü bir fitneye, Beynelmîlel Meclisin üyelerinin ekseriyetinin inanamak üzere olduğu belirliyordu.

O yıl Birleşmiş Milletlere Türkiye'nin daimî delegesi tâyin edilen zevcim Seyfullah Esin, bana vaziyeti anlattı. Birleşmiş Milletler, selâhiyetleri sınırlanmış, büyük devletlerin vetosuna tâbi bir müesses olarak meydana gelmişti. Ancak, üye devletlerin veto hakkına karşı isyankâr bir hava esmeğe başlamıştı.

Bilhassa ki, yeni üye olan devletlerin ekseriyeti batı Avrupa'nın müstemlekeleri idi, ve eski müstevillere şüphe ile bakıyorlardı. Batı devletlerinin veya onların dostlarının aleyhine her telkine açık idiler.

Muâzırımız olan devletler ve bu arada Yunanistan bu temayülden istifade etmişler-devletler safında göstermek için kampanya açmış, fitne telkin etmiş ve Birleşmiş Milletler üyelerinin bir çoğunu aleyhimize çevirmişlerdi.

Dostlarımız az, fakat kıymetli ve vefakâr idi. Suriye ile ilgili ithamlar muvacehesinde, Afganistan mümessili, büyük âlim, Necibullah Han, kürsüye gelerek, şöyle demişti. «Bu ithama Türkleri bizim gibi tanıyanlar inanamaz. Türk milleti âlicenap ve merddir. Hiç kimseye taarruz etmez.» Her vakitki gibi, Pakistan en kuvvetli desteğimiz oldu. O yıllarda, Pakistan Mümessili Büyükelçi G. Ahmed idi. Refikası Bayan Enver Ahmed ise, insanî ve sosyal problemler ile iştigal eden üçüncü Komünyon'da memleketini temsil ediyordu. Bayan Enver Ahmedin adı, Enver Paşayı seven pederî tarafından, Türk generaline izâfeten, verilmişti. Türkiye'nin bu kıymetli dostları, her müzakerede Türkiye'yi müdafaa etmekte idiler. İran da Türkiye'ye müzahir bulunuyordu.

Kültür yakınlığı bakımından tabii dostlarımız olan Arab memleketleri ile, o sırada münasebetlerimiz tatminkâr değildi. Birleşmiş Milletlerde on üyesi olan Arab devletlerinin ekseriyeti veya hepsi, evvelki toplantılarda aleyhimize rey vermişti. Bu durum, aleyhimize yapılan menfi propagandanın neticesi idi. Türkiye ile Arab memleketleri arasına sokulan fitnelerin te'sirini izale için, 1957'den itibaren Seyfullahın çalışmalarının tafsilâtını vermek için zaman belki henüz erkendir. Aneak bir hâtırayı kaydedeyim. Bir akşam Müslüman devletleri mümessilleri Türkiye Mümessillğine davet edilmişti. Toplantı, soğuk bir şekilde başladı. İlk dünya harbinin hâtıralarından başlayarak, aramıza sokulan fitnelerin acısı hepimizin içinde idi. Toplantının sonuna doğru hava dostâne olmağa başlamış ve İslâm kültür birliği galib gelmişti.

Suriye ile Türkiye arasında ihdâs edilen ihtilâfın halli için, Suudi Arabistan kardeşce bir tavassutta bulundu. Türkiye tavassut teklifini derhal kabul ederken, Suriye cevabı vermedi. Böylece, Birleşmiş Milletlerde aleyhimize ya pılan şikâyet düsmüş oldu.

Cezayirin İstiklâlî meselesi Birleşmiş Milletlere gelince, Türkiye'nin müstenkif kalmasına rağmen, yine de Cezayire hizmet edildi. Seyfullah, beyanatında, Cezayirin Osmanlı camiasında bir müstemleke değil, kendi rızası ile iltihak etmiş bir millî toplum olduğunu anlatarak, Cezayir'in istiklâl hakkını tarihi mesnedini anlattı. Bunun üzerine, Kıbrıs dâvamız Birleşmiş Milletlere gelince, Arablardan ancak ikisi aleyhimize rey vermekte ısrar etti, birkaçı müstenkif kaldı ve kalanı bizim için oy verdi.

Halbuki, o devirde, Kıbrıs

meselesi, aleyhimize dönmeğe müsaid bir şekilde vaz edilmişti. Berlin Muahedesinde (1878) İngiltereye şartlı olarak tevdi ettiğimiz adayı İngiltere 1914'de ilhak etmişti. Böylece bizim Kıbrıs üzerindeki haklarımız unutulmuştu ve biz Kıbrıs dâvasında taraf addedilmemekte idik. Dâva Yunanistan tarafından, müstemleke sahibi İngiltere ile istiklâlî taleb eden Kıbrıs arasında imiş gibi gösteriliyor ve Kıbrıs Türklerinin mevcudiyeti unutturulmağa çalışılıyordu. Kıbrısda tek bir millet varmış gibi, Kıbrıs milleti nâmına «self-determination»a karşı oy vermek ise, Birleşmiş Milletlere üyeleri gözünde imperialist bir tutum idi.

Bu vaziyet karşısında, Türk Delegasyonu, Yunanlıların Anadolu'daki mezalimini ve Kıbrıs Rumlarının Kıbrıs Türklerine zulmunu hatırlatarak, Kıbrıs Türk cemaatinin gaddar bir düşmana müdafasız teslim edilmesindeki insanîyet sızılgı, konferanslar, risaleler le Birleşmiş Milletlere, matbuata ve dünya efkârına anlatmağa çalışılıyordu.

Bir diğer hedef de, Birleşmiş Milletlere Türk dünya görüşünün insanîyetperver geleneğini tanıtmak idi. Kültürel mevzularda konuşmalar ve makaleler de bu hedef için hazırlanıyordu.

Her yıl, Birleşmiş Milletler toplantısı sırasında, üye memleketlerden birine, kendi kültürünü tanıtmak için bir müsamere tanzimi fırsatı verilir. Kıbrıs dâvamızın 1958'de Birleşmiş Milletlere tekrar geldiği zaman, bu fırsat Türkiye için te'min edildi. Stokows ki'nin idaresinde dörtüzdü kişilik bir orkestra ve koro, Adnan Saygun'un «Yunus Emre Oratorio» sunu, Birleşmiş Milletler camiası ve basın ve yayın mensublarından müteşekkil ikibin kişi huzurunda icra etti. Türk milletinin vicdanında insana ve insan haklarına verilen değeri, Yunus Emre'nin İngilizceye tercüme edilmiş metni ile ifade eden bu eseri, Birleşmiş Milletler toplumu huşû ile dinledi.

Ertesi gün başlayan müzakereler sonunda, Türkiye'ye ve Kıbrıs Türk cemaatine Kıbrıs meselesinde taraf olmak hakkı, ilk defa olarak, Birleşmiş Milletler Siyasî Komisyonunda kabul oldu. Umumi hey'et, ilgili tarafları müzakere ile anlaşmağa davet etti. Kıbrısdaki bugünkü hukukumuzu veren Züriç ve Londra anlaşmalarına yol açılmıştı.

Müteakib yıllarda, Birleşmiş Milletlerin kararları bazen bizde hayâl kırıklığı tevliid etti. Yine de, Birleşmiş Milletlere karşı ilgisizlik elden gelmiyor. Çünkü Birleşmiş Milletler Türklerin gönül bağladığı âdil düzene varmak için bir yoldur. Adalet üstüne müesses bir milletler cemiyeti ümidini hakikat safhasına vâdirmek gayretine Türk milleti de elbet katılacaktır. Türk milletinin kendine ne öz hümanist dünya görüşünü her topluma hak ve hürriyetler veren geleneğini, Birleşmiş Milletler camiasında ta'nıtarak, yanlış tefsirlere karşı cehd ederek, beynelmîlel cemiyette hakettiği mümtaz yerini dâima tutmasını Cenab-ı Haktan dilerim.